

Más színész szerepéből csak a végszó (L. o.) van leírva, mely aláhúzva várja a feleletet. Ha valaki kezébe vesz egy szerepet és folytatólagosan olvassa, összefüggéstelen és értelmetlen dolgokat fog abból kihámozni. A színész, aki a szerepet tanulja, ehhez már hozzászokott s a szerep valódi értelme előtt csak a rendelkező próbán (az első próba) fog kibontakozni. Az olvasó-próba után jön a tulajdonképeni szereptanulás, mely akkor már sokkal könnyebben megy, mint az első próbát megelőzően. Legtöbb színész el szokta olvasni az egész darabot, sokan azonban a fentebb előadott utját választják a szerep megértése és megtanulásának. Nagy társulatoknál szokásos a kettős szereposztás, (L. o.) melynek célja részint az, hogy a kedvenc szerepeket felváltva játszhatják a hasonló szerepkörű színészek, részint az, hogy megbetegedés esetén a másik előrántható legyen. A szerepeket a színészek nagyon könnyen tanulják. A szereptanulás (L. o.) nem is okoz nekik nagy gondot. Másként áll ez a kötött formájú szerepeknél, (pl. versben irt daraboknál) hol több fáradság és igyekezet fordítandó a szereptanulásra. Rutinos színészeknek támasza a sűgő. A szerep feladása eminens érdeke, sokszor az előadás sikerének. A mondat első szavának vétele után már magától recitálva folyik a dikció. A szerep-átvételt a szereposztó-könyvben (L. o.) szokás elismerni. Előadás alatt mindenik színész kezében tartja szerepét és olvassa egész a jelenetig, azután ha jön a jelenet kint hagyja a színpad mögött. Ha a darab a szezonban többet nem megy, a szereplők szerepeiket átadják a könyvtárosnak, aki a színház könyvtárában elteszi a darabokat, — talán örökre. — A „szerep” szót már Barczafalvi is ismeri, 1787-ben. — Egy 1793 évi színházi törvény III. szakasza a „szerep”-szót még nem ismeri, hanem a „személy”-szóval helyettesíti. A nevezett rendelkezésben a következőket olvassuk: „Köteles minden Tag azon naptól fogva, melyben a Személyt megkapta, 9 nap alatt egy Fő, 6 nap alatt egy más nyomós Személlyel mint egy 3 árkusból állót és négy nap alatt egy mellesleg való Személyt megtanulni. De ha

valaki meg-találna betegedni, vagy más valami történne rajta, hamarabb is. Aki ez ellen vét és az által a Darab játszását hátra veti, a maga Holnapi-füzetésének negyed részében büntetődik meg.” Dugonics 1803-ban azt írja: „Ez a szó: szerep, igen régi magyar szó. Épen azt teszi, amit a németeknél ez: eine Rolle. A német Roll-nál is jobb a „szerep”. — (Szily Kálmán: A magyar nyelvújítás szótára. — Budapest, 1902. 305. old.) A „Közhasznú Esmeretek Tára”-ból (Pest, 1834. XI. kötet, 375. old.) a következőket érdemes feljegyezni a szerepre vonatkozólag: „Szerep” (Rolle) A játékszini művészségben az a rész, mely a színpadon előadandó történetből vagy cselekedetből színjátészának leiratva átadatik, hogy könnyvélnél megtanulja. Ebből természetesen következik, hogy a színjátész soha se tekintse majd egésznek, hanem mindég az egész résznek, mellyel megegyeznie kell, mire nem elég, hogy betűi szerint megtanulja szerepét, hanem a darabot előre elolvasnia s esmeretet szerepnie kell, mert csak így láthatja egészhez viszonyát”. Egykorú lapjaink közül a „szerep”-szó már megvan a „Jelenkor” 1832. 4. számában. Megkülönböztetünk különféle típusú szerepet. Ilyenek a szakmakör szerinti: apa, anya, bonvivant, jellem, komikus, énekes, drámai, vigjátéki stb., - továbbá van: bravour, döntő, exponált, epizód, férfi, fiu, fő, gyermek, hálás, hálátlan, jelentős, jó, kicsiny, könnyű, limonádés, mellék, nadrág, nehéz, néma, női, parádés, súlyos, stb. szerep. — (V. ö. Glancrolle. — Rolle. — Szakmány.)

Szerepcsere. A szerepcsere akkor történik, ha a szerepet nem az játssza, aki eredetileg próbálta, sőt esetleg már játszotta is. A szerepcsere többnyire olyankor fordul elő, mikor egy szereplő váratlanul megbetegszik, ilyenkor másnak adják szerepét. Nagy színházaknál kettős szereposztás (L. o.) szokott lenni, ugyanazt a szerepet ketten is próbálják, úgyhogy a szerepcsere nem jár veszteséggel. Az ilyen második kiosztásban játszó színészt vagy színésznőt dublőz-nek nevezik. Az is megesik olykor, hogy egy szereplő hirtelen, előadás közben rosszul